

Anacardium occidentale L.

**PROF. DR HAB. TADEUSZ REICHSTEIN HONOROWYM
CZŁONKIEM POLSKIEGO TOWARZYSTWA
BOTANICZNEGO**

**PROFESSOR TADEUSZ REICHSTEIN – A HONORARY MEMBER OF THE
POLISH BOTANICAL SOCIETY**

W dniu 26 czerwca 1995 r. Walne Zgromadzenie Delegatów, odbywające się w ramach Jubileuszowego 50. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego, nadało tytuł honorowego członka tegoż Towarzystwa profesorowi Tadeuszowi Reichsteinowi, wybitnemu uczonemu

polskiego pochodzenia, laureatowi nagrody Nobla, zamieszkałemu w Szwajcarii. Tadeusz Reichstein – biochemik i równocześnie jeden z najwybitniejszych pteridologów naszych czasów – urodził się w 1897 r. we Włocławku. W ósmym roku życia przeniósł się wraz z rodziną

do Zurychu, gdzie ukończył w 1920 r. studia na tamtejszej Politechnice. W 1923 r. uzyskał tytuł doktora, a w siedem lat później habilitował się. Świat zawdzięcza mu kilka genialnych odkryć naukowych, z których najbardziej znaczące to biosynteza witaminy C oraz odkrycie dwu hormonów kory nadnerczy: aldosteronu i kortyzonu. Za to ostatnie odkrycie otrzymał w 1950 roku nagrodę Nobla w dziedzinie fizjologii i medycyny. Podejmując próbę syntezy kortyzonu z surowców roślinnych prowadził przez wiele lat badania nad roślinami leczniczymi; ustalił przy okazji tych prac skład chemiczny związków czynnych dla licznych gatunków. Szczególną uwagę poświęcił badaniom glikozydów roślinnych oraz związków sterydowych występujących u roślin i zwierząt, pełniących istotną rolę w funkcjonowaniu mechanizmów obronnych.

Po przejściu na emeryturę w 1967 r. oddał się całkowicie swej największej pasji życiowej, tj. taksonomii paproci. W jego dorobku naukowym, liczącym około 730 publikacji, blisko 100 to właśnie oryginalne prace z zakresu pteridologii. Każdego roku publikuje kilka prac zarówno z klasycznej taksonomii, jak i nowoczesnej chemotaksonomii paproci, będąc w tej dziedzinie niekwestionowanym autorytetem. Jest jednym z czterech autorów, którzy opracowali paprotniki do najnowszej edycji renomowanej *Illustrierte Flora von Mitteleuropa* (Hegi G., tom 1, 1984). Do tego dzieła opracował m. in. bardzo trudny i duży rodzaj *Asplenium* (liczący 15 gatunków i 41 mieszańców). Nauka zawdzięcza mu opisanie kilkanastu nowych gatunków oraz taksonów niższej rangi i mieszańców w rodzaju *Asplenium* oraz dwóch gatunków z rodzaju *Dryopteris*. Szczególnie cenne są jego badania w zakresie chemotaksonomii paproci, stosunkowo młodej dyscypliny, która w ciągu ostatnich 30 lat stała się jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się kierunków taksonomii i której on stał się niewątpliwym filarem. Chemotaksonomia wymaga specjalizacji w zakresie zarówno taksonomii roślin, jak i chemii. Niewielu jest badaczy w świecie, którzy łączą te dwie dyscypliny. W przypadku prof. Reichsteina jego profesjonalne wykształcenie chemiczne oraz pasja badawcza i ogromna wiedza o paprociach, zaowocowały

obszernym i bardzo wartościowym dorobkiem z zakresu chemotaksonomii tej grupy roślin.

Obiektem badań uczonego są nie tylko paprocie europejskie, lecz również paprocie Afryki, Wysp Kanaryjskich i Azji. Przez długie lata sam zbierał materiały zielnikowe, oraz prowadził szeroką wymianę okazów zielnikowych i zarodników paproci z badaczami całego świata. W rezultacie stworzył w swoim domu ogromną kolekcję zielnikową, obejmującą większość gatunków paproci znanych na kuli ziemskiej. Mało instytutów naukowych może poszczycić się podobnymi zbiorami. W swym ogrodzie w Bazylei posiada również bardzo bogatą żywą kolekcję paproci z różnych części świata. Druga tego typu kolekcja znajduje się w posiadłości Profesora w południowej Szwajcarii (w Tessin).

Dziewięćdziesiąt rocznicę urodzin prof. Reichsteina w 1987 r. uczczono wydaniem specjalnego tomu *Botanica Helvetica*, poświęconego Jubilatowi.

Prof. Tadeusz Reichstein otrzymał godność doktora *honoris causa* siedmiu znanych uczelni na świecie. Jest również honorowym członkiem około 30 Towarzystw Botanicznych. W ubiegłym roku Polska Akademia Nauk nadała mu swe najwyższe odznaczenie – Medal Mikołaja Kopernika, a Polska Akademia Medycyny – odznaczenie Medicus Magnus.

Prof. T. Reichstein będąc wielkim uczonym, jednym z najwybitniejszych biochemików i pteridologów naszych czasów, jest równocześnie osobą niezwykle skromną, człowiekiem wielkiej dobroci i życzliwości. Zawsze chętnie służy różnorodną pomocą, zwłaszcza młodym naukowcom, finansując nawet ze swych prywatnych środków ich wyjazdy na badania paproci w obszary słabo poznane. Bardzo liczne prace pteridologiczne prowadzone przez zespoły naukowców z różnych krajów były inspirowane i koordynowane przez prof. Reichsteina. Od wielu lat utrzymuje również bliskie kontakty z polskimi pteridologami, wspierając ich literaturą fachową i materiałami zielnikowymi oraz służąc zawsze życzliwą radą, konsultacjami i pomocą w organizacji wyjazdów zagranicznych, czy przyjmując w swych gościnnych progach.

Dostrzegając w nim godny do naśladowania

wzór człowieka i badacza, Telewizja Polska nakręciła i wyemitowała w 1994 r. interesujący film pt. „Ogrody Tadeusza Reichsteina”, poświęcony życiu, twórczości oraz fascynującej osobowości Uczzonego. Kilka lat wcześniej, w 1989 r., władze Włocławka nadały mu godność Honorowego Obywatela, zaś Włocławskie Towarzystwo Naukowe uczciło 650-lecie II lokacji Miasta Włocławka wydając książkę pt. *Tadeusz Reichstein – życie i działalność*, której autorem

jest profesor medycyny Stanisław Sterkowicz. Drugie, znacznie poszerzone wydanie książki ukazało się w 1995 roku.

Nadanie prof. Reichsteinowi godności członka honorowego Polskiego Towarzystwa Botanicznego czyni Towarzystwu zaszczyt oraz umacnia związki tego światowej sławy uczonego z jego ojczyzną.

Halina PIĘKOŚ-MIRKOWA